

LIETUVOS INVESTUOTOJŲ PASITIKĖJIMO INDEKSAS (8), II KETVIRTIS, 2016M.

Lietuvos investuotojų pasitikėjimo indeksas (LIPI) atspindi didžiausių Lietuvoje veikiančių užsienio kapitalo įmonių požiūrį ir lūkesčius dėl Lietuvos verslo klimato ir investicinės aplinkos. Indekso tikslas – atsižvelgiant į šalyje veikiančių investuotojų patirtį bei pastebėjimus, įvertinti šalies verslo aplinką ir Lietuvos ekonomikos patrauklumą užsienio investuotojams.

Nustatydami indeksą siekiame ne tik įvertinti Lietuvos rinkos sąlygas, bet ir išsiaiškinti jas labiausiai veikiančius veiksnius. LIPI – tai priemonė, leidžianti potencialiems investuotojams bei kitiems suinteresuotiems asmenims

paprastai ir greitai gauti pagrindinę informaciją apie Lietuvos ekonomiką, padėtį šalies rinkoje ir trumpalaikes vystymosi perspektyvas. Indeksą sudaro trys dalys, apžvelgiančios verslo aplinką, įmonių veiklai įtaką darančius veiksnius ir bendrovių investicinius planus. Nustatant LIPI, prioritetas teikiamas aktualiai, rinkos tendencijas atitinkančiai informacijai, todėl indekso tyrime kviečiami dalyvauti tik užsienio įmonių vadovai ir aukščiausio lygio vadybininkai.

LIPI tyrimą inicijuoja ir atlieka „Investors' Forum“ – asociacija, vienijanti didžiausius investuotojus į Lietuvos ekonomiką. Tyrimo metu apklaustos 58 Lietuvoje veikiančios įmonės.

Indekso vertė	Interpretavimas
LIPI=2 (maksimali vertė)	Visų respondentų lūkesčiai teigiami (absoliutūs teigiami lūkesčiai).
LIPI >1	Teigiamus lūkesčius turinčių respondentų dalis yra didesnė už neigiamus lūkesčius turinčių respondentų dalį.
LIPI =1	Teigiamus ir neigiamus lūkesčius turinčių respondentų skaičius yra vienodas.
LIPI <1	Daugiau respondentų turi neigiamų lūkesčių, nei teigiamų.
LIPI =0 (minimali vertė)	Visų respondentų lūkesčiai yra neigiami (absoliutūs neigiami lūkesčiai)

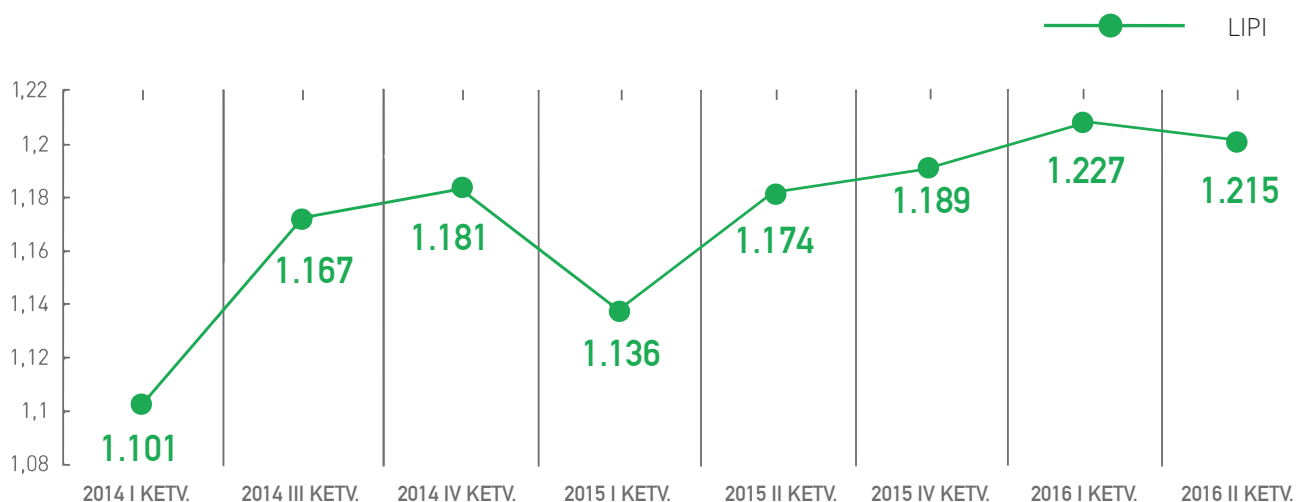
Pav.1 - Indekso vertė ir jos reikšmė

Kontaktai: Vytautas Ulozas, Investuotojų Forumas
info@investorsforum.lt, +370 5 2755258

SANTRAUKA IR IŠVADOS

Aštuntasis LIPI tyrimas: Padėtis gera, tačiau tolesniam augimui būtinos reikšmingos pastangos.

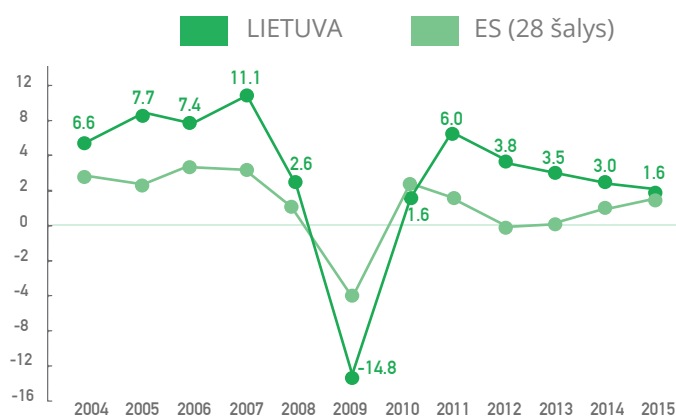
LIPI 2016 II KETV. = 1,215

Pav. 2 – LIPI dinamika, 2014 II ketv. – 2016 II ketv.

Antrąjį metų ketvirtį investuotojų lūkesčiai dėl Lietuvos ekonomikos raidos liko teigiami. Tą atspindi ir aukštas pasitikėjimo indeksas, kuris šį ketvirtį siekia 1,215. Optimistiškai nuteikia tai, kad įmonių veiklą lemiantys veiksniai bei šalies ekonomiką apibūdinantys rodikliai išlieka aukšti, tad investuotojai ir toliau palankiai vertina galimybes dirbti šalyje.

Kita vertus, artėjantys Seimo rinkimai ir įsibėgėjanti politinė kampanija lemia tam tikrą neapibrėžtumą, atsispindintį ir investuotojų nuotaikose. Šį ketvirtį numatomas politinis stabilumas gerokai krito žemyn ir pasiekė antirekordą. Net 62 proc. apklaustųjų mano, kad politinis stabilumas artimiausiu metu šalyje mažės. Nė vienas respondentas nesitiki, kad situacija šį ketvirtį galėtų keistis į gerąją pusę. Politinio pažeidžiamumo ir reguliavimo aplinkos neapibrėžtumo laikotarpis neigiamai veikia ekonominę veiklą.

Pav.3 - Realus BVP augimas Lietuvoje ir ES šalyse, Eurostat

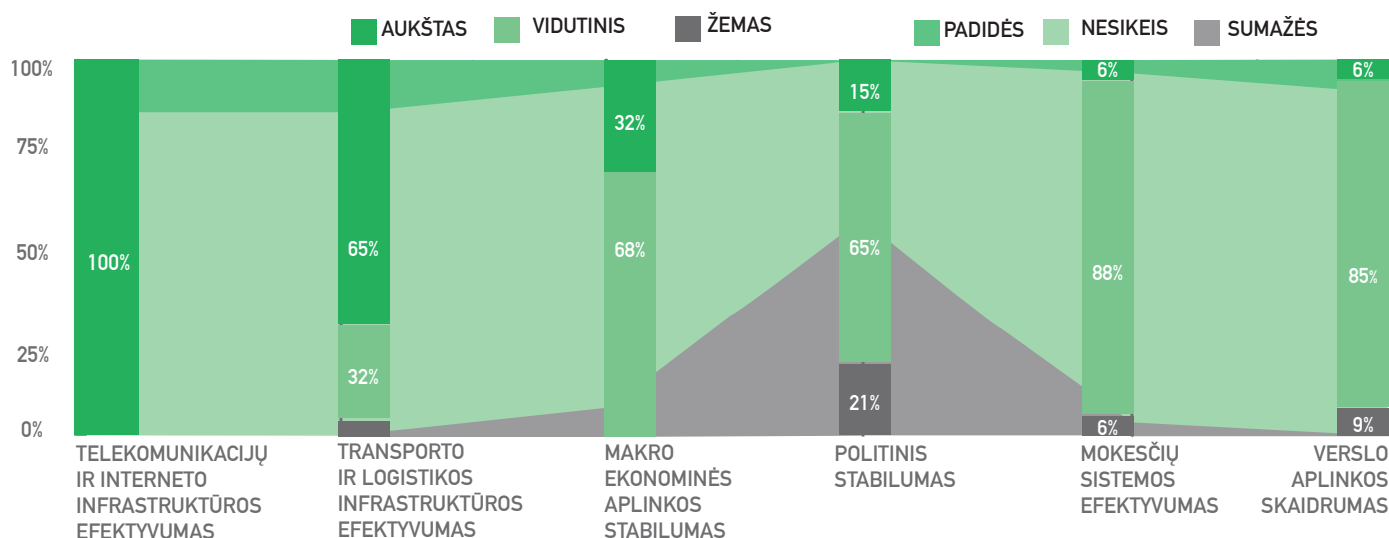
Ekonomikos apžvalga

Prisijungimas prie euro zonos praėjusiais metais turėjo itin teigiamą poveikį Lietuvos ekonomikai. Euro įvedimas padėjo atlaikyti šoką, patirtą gerokai sumažėjus eksportui į Rusiją. „Eurostat“ duomenimis, pernai šalies BVP augo 1,6 proc..

Pastaruoju metu pasaulio ekonomikos atsigavimas kiek sulėtėjo – tą labiausiai lėmė prastesni nei tikėtasi JAV ir euro zonos atsigavimo rodikliai. Nepaisant to, Lietuva viršijo prognozes ir sėkmingai pradėjo 2016-uosius metus. Nors kapitalo rinkoje užfiksuota svyravimų, vartotojų ir verslo pasitikėjimo indeksai išliko teigiami, o mažmeninės prekybos ir eksporto apimtys augo.

Lietuvos bankas prognozuoja, kad šalies BVP šiemet turėtų užtelėti 2,6 proc., o 2017 m. pasistiebti net 3,2 proc.. Tikimasi, kad pagrindinė šio augimo varomoji jėga bus aukštas namų ūkio vartojimo lygis, kurį palaikys spartus realiojo darbo užmokesčio augimas ir investicijų bei eksporto apimčių didėjimas. Tiesa, optimizmas turėtų likti gana santūrus, nes pasaulio ekonomikos stabilumas tebėra trapus, o suprastėjusios išorės sąlygos gali itin neigiamai paveikti šalies ekonominius rodiklius. Be to, Lietuva susiduria ir su vidiniais iššūkiais, tokiais kaip tebeprastėjanti demografinė padėtis bei struktūrinių reformų trūkumas.

Makroekonominiai rodikliai

Pav. 4 - Makro ekonominiai faktoriai: Situacija ir lūkesčiai, LIPI 2016 II ketv.

Vertindami Lietuvos ūkio padėtį, stambiausi investuotojai išsakė daugiausiai teigiamus lūkesčius.

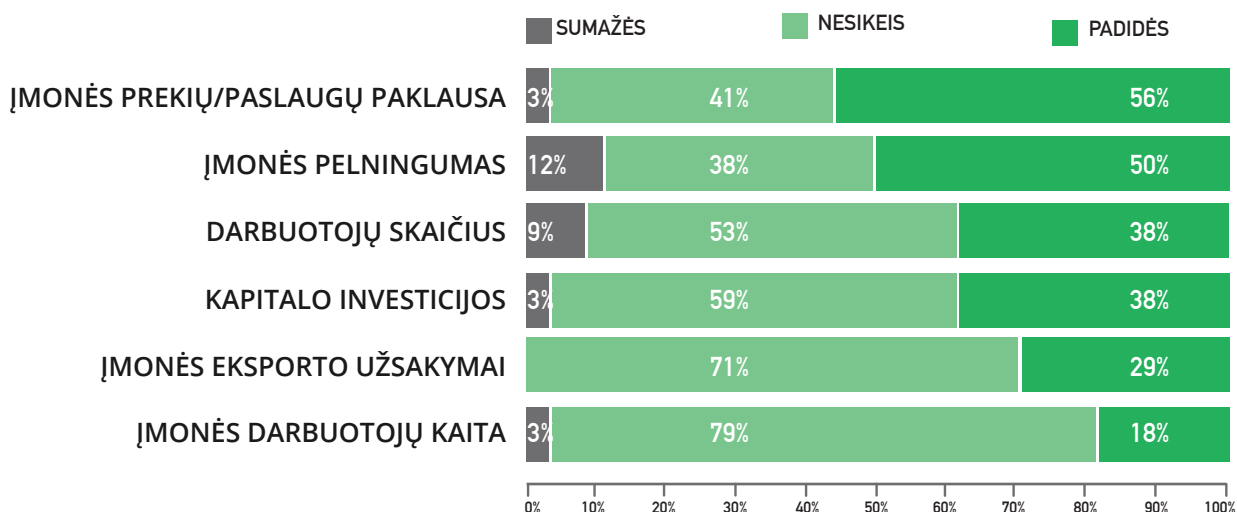
Respondentai nuolat atkreipia dėmesį į šalies infrastruktūrą, kuri išlieka aukštų pasiekimų sritis. Visi apklaustų įmonių vadovai mano, jog Lietuvos telekomunikacijų ir interneto infrastruktūra pasižymi aukščiausiu efektyvumu. Atvira ir itin konkurencinga rinka leidžia vartotojams teikti aukščiausios kokybės paslaugas. Nedaug atsilieka transporto ir logistikos infrastruktūros efektyvumo vertinimas – 65 proc. apklaustųjų jį vertina kaip aukštą. Palankiai vertinamas taip pat ir makroekonominės aplinkos stabilumas. Nė vienas iš apklaustųjų investuotojų nemano, kad jis yra žemas ir net trečdalis respondentų (32 proc.) mano, jog stabilumas yra aukštas. Mokesčių sistemos efektyvumas bei verslo skaidrumas vertinami vidutiniškai. Vos keletas respondentų mano, jog šie rodikliai yra itin žemi ar aukšti. Dauguma investuotojų mokesčių sistemos efektyvumą ir verslo skaidrumą šalyje vertina vidutiniškai, atitinkamai – 88 proc. ir 85 proc.,

Analizuojant makroekonominės aplinkos raidos lūkesčius, šį ketvirtį (plotas 4 pavyzdžio fone) matyti kelios svarbios tendencijos. Respondentai tikisi, kad artimiausiu metu verslo skaidrumas didės. Įvairiomis nacionalinio bei atskirų įmonių lygmens iniciatyvomis siekiama verslui užtikrinti teisingą ir teisėtą konkurenciją. Teigiamų ženklų pastebima ir viešajame sektoriuje: kai stiprus ir pasišventęs vadovas stoja už viešosios institucijos ar įstaigos vairo, galima pasiekti išties reikšmingų pokyčių. Vienas tokių pavyzdžių – Viešųjų pirkimų tarnyba. Pradėjus dirbti naujai tarnybos vadovei Dianai Vilytei, viešųjų pirkimų sistema, iki tol buvusi itin problemine, žengė svarbius žingsnius skaidrindama viešųjų pirkimų procedūras bei užtikrindama jų atvirumą visuomenei. Kita vertus, investuotojams nerimą kelia artėjantys Seimo rinkimai. Nors šalies politikoje ne sykį pasigęsta

nuoseklumo ir drąsių sprendimų, artėjant rinkimams politinė padėtis tampa sunkiau prognozuojama. Tai atsispindi investuotojų atsakymuose: 62 proc. respondentų mano, kad politinis stabilumas antrąjį šių metų ketvirtį mažės. Likę 38 proc. tikisi, kad situacija pernelyg nesikeis. Nė vienas respondentas neturi vilties, kad artimiausius mėnesius politika bus labiau nuosekli ir nuspėjama.

Įmonių veiklą lemiantys veiksniai: lūkesčiai itin optimistiški

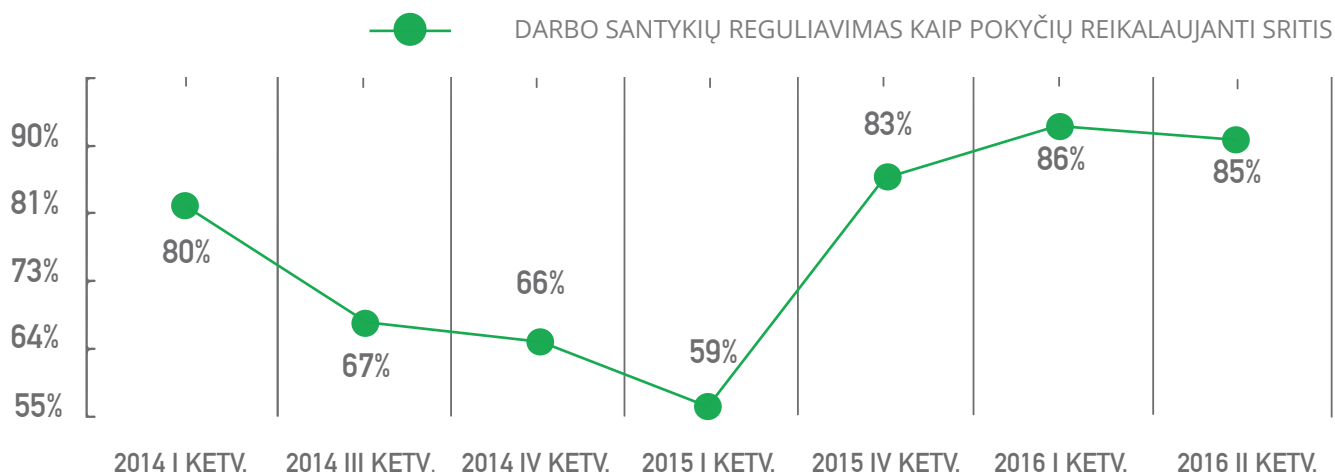
Lyginant ligšiolinių LIPI tyrimų rezultatus, šį ketvirtį daugiausiai, net, apie pusę apklaustųjų vadovų tikisi, kad artimiausiu metu jų įmonių produktų ir paslaugų paklausa (56 proc.) bei pelningumas (50 proc.) stiebsis aukštin. Nors dėl kritusio eksporto į vieną svarbiausių eksporto rinkų Rusiją, ekonomika patyrė šoką, verslas sugebėjo greitai prisitaikyti ir net išnaudoti tokią padėtį. Šių metų pradžioje eksportas į nepriklausomų valstybių sandraugos (NVS) šalis ir toliau traukėsi, tačiau eksportas į Vakarų šalis, ypač JAV, Švediją, Norvegiją, Jungtinę Karalystę, augo gana dideliu tempu. Tai dar kartą parodo, kad Lietuva sugebėjo verslo iššūkį paversti nauja galimybe bei nukreipus savo eksporto srautą į Vakarų rinkas ir sumažinti priklausomybę nuo prekybos su NVS šalimis. Juolab, kad Centrinės ir Pietų Amerikos šalys tebelieka neatrasta ir itin potenciali rinka prekėms iš Lietuvos. Todėl nestebina Lietuvoje veikiančių užsienio investuotojų planai antrąjį šių metų ketvirtį didinti eksporto apimtį. Tokius ketinimus išreiškė apie trečdalis, t.y. 29 proc. apklaustųjų įmonių vadovų. Likę 71 proc. tikisi išlaikyti eksportą panašiam lygįje. Nė vienas iš apklaustųjų nemano, kad užsienio rinkose realizuojamų prekių ir paslaugų kiekis artimiausiu metu mažės.

Pav.5 - Įmonių veiklai įtaką darantys veiksniai, LIPI 2016 II ketv.

Lyginant ligšiolinių LIPI tyrimų rezultatus, šį ketvirtį daugiausiai, net, apie pusę apklaustų vadovų tikisi, kad artimiausiu metu jų įmonių produktų ir paslaugų paklausa (56 proc.) bei pelningumas (50 proc.) stiebsis aukštyn. Nors dėl kritusio eksporto į vieną svarbiausių eksporto rinkų Rusiją, ekonomika patyrė šoką, verslas sugebėjo greitai prisitaikyti ir net išnaudoti tokią padėtį. Šių metų pradžioje eksportas į nepriklausomų valstybių sandraugos (NVS) šalis ir toliau traukėsi, tačiau eksportas į Vakarų šalis, ypač JAV, Švediją, Norvegiją, Jungtinę Karalystę, augo gana dideliu tempu. Tai dar kartą parodo, kad Lietuva sugebėjo verslo iššūkį paversti nauja galimybe

bei nukreipus savo eksporto srautą į Vakarų rinkas ir sumažinti priklausomybę nuo prekybos su NVS šalimis. Juolab, kad Centrinės ir Pietų Amerikos šalys tebelieka neatrasta ir itin potenciali rinka prekėms iš Lietuvos. Todėl nestebina Lietuvoje veikiančių užsienio investuotojų planai antrąjį šių metų ketvirtį didinti eksporto apimtis. Tokius ketinimus išreiškė apie trečdalis, t.y. 29 proc. apklaustų įmonių vadovų. Likę 71 proc. tikisi išlaikyti eksportą panašiam lygįje. Nė vienas iš apklaustųjų nemano, kad užsienio rinkose realizuojamų prekių ir paslaugų kiekis artimiausiu metu mažės.

Pav.6 - Darbo santykių reguliavimas kaip pokyčių reikalaujanti sritis, LIPI 2016 II ketv.

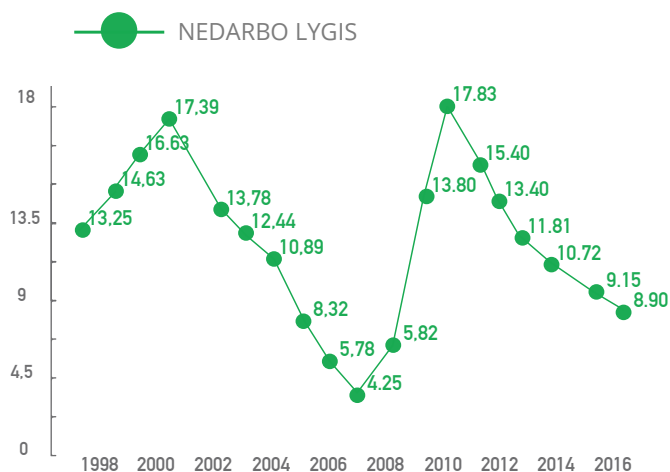
Vis dar reikia dėmesio darbo santykių reguliavimui

Darbo rinka yra kertinis šalies ekonomikos akmuo. Jau ne vieną mėnesį Seimo komitetuose, žiniasklaidoje ir visuomenėje vyksta aršios diskusijos dėl naujojo socialinio modelio, Darbo kodekso ir jo pataisų. Tačiau svarbūs sprendimai ir pakeitimai, kurių daugelį metų tikisi verslas, dar nepriimti. Be to, po diskusijų Seime socialinio modelio projektas gerokai pasikeitė ir investuotojams kelia vis daugiau abejonių. Artėjant rinkimams mažėja ir tikimybė, kad dabartinė valdžia įvykdys viešus pažadus iki kadencijos pabaigos priimti konstruktyvius Darbo

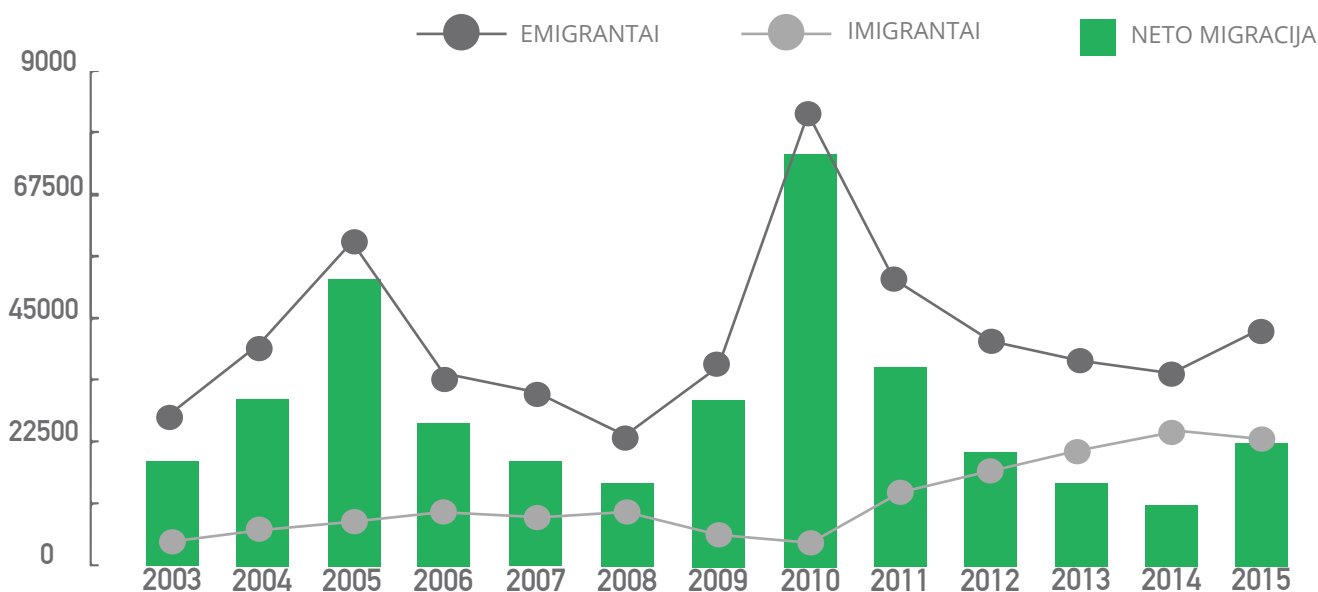
kodekso ir kitų teisės aktų pakeitimus. Kad šios reformos būtinos, liudija tiek dabartinis, tiek ankstesnieji LIPI. Net 85 proc. apklaustųjų šį ketvirtį nurodė, kad darbo santykių reguliavimas yra prioritetinga pokyčių reikalaujanti sritis. Be to, paklausti apie iššūkius verslui kasdienėje veikloje, net 41 proc. investuotojų pažymėjo susiduriantys su problemomis dėl esamo darbo santykių reguliavimo. Daugiau nei pusei – 53 proc. respondentų, tokie iššūkiai kyla dažnai, 53 proc. – periodiškai ir vos 6 proc. retai.

Tuo metu padėtis darbo rinkoje lieka dviprasmiška. Viena vertus, pastaruoju metu gyventojų užimtumas stabiliai didėjo. Statistikos departamento duomenimis, nedarbo lygis šalyje traukėsi nuo 17,83 proc 2010-ais, iki 8,9 proc. šių metų kovą. Be to, mažėjančios kainos, augantys atlyginimai ir didėjantis darbo jėgos užimtumas prisidėjo prie to, kad realus darbo užmokestis 2015-aisiais augo 6,8 proc.

Tačiau kita vertus, ilgalaikių bedarbių skaičius bei jaunimo nedarbo lygis išlieka aukšti, o vis ryškesnė problema tampa neatitikimas tarp potencialių darbuotojų žinių ir įgūdžių bei darbo rinkos poreikių. Dėl to būtina skirti resursų esamų bedarbių perkvalifikavimui, skatinti esamus ir būsimus studentus rinktis tas profesijas, įgūdžius ir išsilavinimą, kuris labiausiai pritaikomas realioje darbo rinkoje.

Pav.7 - Nedarbo lygis (įvertinus sezoniškumą), Statistikos departamentas

Pav.8 - Neto tarptautinė migracija Lietuvoje, Statistikos departamentas

Demografinė padėtis kelia susirūpinimą

Nedarbo lygis mažėja, tačiau šiam procesui didelę įtaką daro mažtantis darbingo amžiaus žmonių skaičius. Tą daugiausiai lemia mažas gimstamumas, palyginti prasti visuomenės sveikatos rodikliai bei emigracija.

Vidutinė suminė emigracija iš Lietuvos per pastaruosius penkerius metus vidutiniškai siekė apie 22 tūkst. žmonių kasmet. Didelė dalis išvykusiųjų – jauni, išsilavinę piliečiai. Šaliai, su mažiau nei 3 milijonų gyventojų, tokie skaičiai turėtų kelti rimtą susirūpinimą.

Didelė dalis paliekančiųjų šalį yra darbingo amžiaus, talentingi žmonės. Šių piliečių išvykimas kelia rimtų iššūkių verslui, kuriam naujoms darbo vietoms vis sunkiau rasti tinkamų, aukštos kvalifikacijos specialistų. Dėl augančio pensijų ir socialinių išmokų sistemos disbalanso kenčia ir viešasis sektorius. Augant pensinio amžiaus asmenų bei

įvairių pašalpų gavėjų skaičiui, auga krūvis dirbantiems, savo įnašais išlaikantiems sistemą. Jei nebus imtasi rimtų veiksmų susidariusiai padėčiai pakeisti, tai sukels daugybę naujų iššūkių.

Kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas

Užimtumo augimą stabdo ir kvalifikuotos darbo jėgos stygius. 53 proc. respondentų nurodė, jog šį ketvirtį kvalifikuotos darbo jėgos pasiūla bus nepakankama. Kaip pažymi Europos Komisija, viena iš to priežasčių yra ta, kad Lietuvoje yra bene didžiausias išsilavinimo ir realių darbo rinkos poreikių neatitikimas visoje Europos Sąjungoje. Todėl būtina nebeatidėlioti švietimo sistemos pokyčių, kurie leistų mažinti prarają tarp darbo rinkos poreikių ir profesinio lavinimo bei aukštojo mokslo įstaigų rengiamų specialistų.

Dėmesio centre – darbo jėgos kaštai

Dar vienas nerimą keliantis veiksnys yra tas, kad darbo užmokesčio augimas šiuo metu lenkia realaus produktyvumo augimą. Dėl to nominalaus darbo jėgos vieneto kaštai per 2015 m. išaugo 4,4 proc. Prognozuojama, kad šie kaštai didės ir visus šiuos metus. Šią tendenciją atspindi investuotojų lūkesčiai. Per visą LIPI tyrimų laikotarpį nuolat mažėjo įmonių vadovų manančių, kad pagrindinis Lietuvos konkurencinis pranašumas yra maži darbo jėgos kaštai. Taip manančių skaičius nuo 74 proc. pirmosios apklausos metu, nukrito, iki 48 proc. praėjusį ketvirtį. Antrąjį 2016 m. ketvirtį rodiklis vėl kilo iki 65 proc..

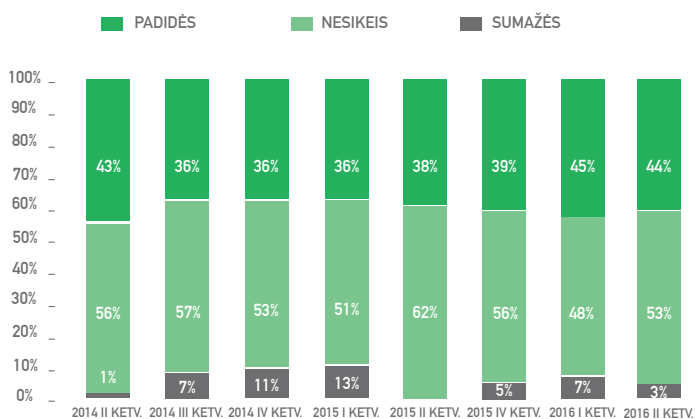
Bet kuriuo atveju, konkurencingi kaštai lieka vienas iš svarbiausių Lietuvos pranašumų rungtiantis su kitomis šalimis dėl tiesioginių užsienio investicijų. Tačiau darbo jėgos produktyvumas šalyje siekia vos du trečdalius EBPO šalių vidurkio, tad Lietuva dar turi nemažai nuveikti siekdama pasivyti ekonomiškai labiau išsivysčiusias šalis. Jeigu produktyvumo didėjimas ir toliau atsiliks nuo nominalaus darbo jėgos užmokesčio augimo, valstybė gali susidurti su daugeliu naujų ekonominių iššūkių.

Investicinis klimatas: Lietuva pasitikima

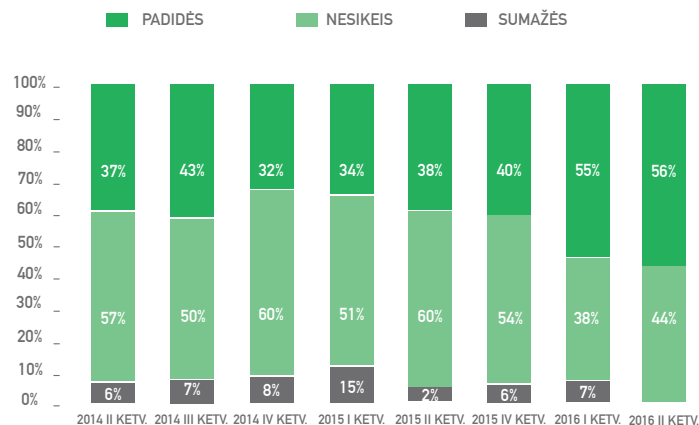
Nors daugelis LIPI tendencijų kelia susirūpinimą, o rinkimų laikotarpis kuria neapibrėžtumą, nors verslas atkreipia dėmesį į perteklinį reguliavimą ir išorės bei vidaus grėsmes, užsienio investuotojai Lietuva pasitiki.

Investuotojų palankumas valstybei nėra tik deklaratyvus. Jį atspindi daugelio apklaustų įmonių vadovų planai ir toliau plėsti verslą Lietuvoje. Net 44 proc. respondentų nurodė šį ketvirtį planuoją naujas investicijas, o 56 proc. ketina kurti naujas darbo vietas. Pastarasis skaičius rekordinis – aukščiausias nuo Lietuvos investuotojų pasitikėjimo indekso atsiradimo. Svarbiausia, kad tokia tendencija neapsiribojama tarp apklausoje dalyvavusių įmonių: Lietuvos bankas prognozuoja, kad iki 2017-ųjų nedarbo lygis šalyje sumažės visu nuošimčiu.

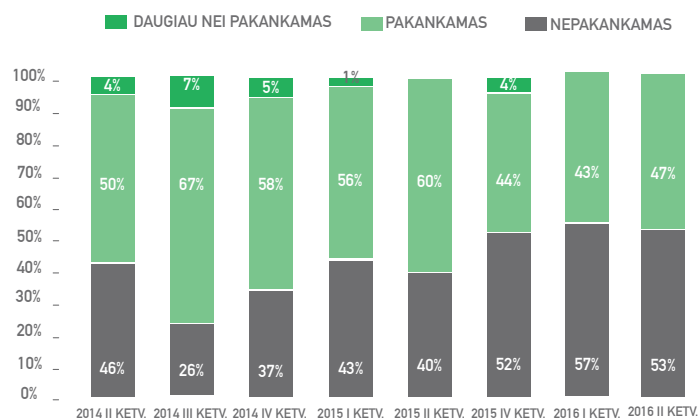
NAUJOS KAPITALO INVESTICIJOS

NAUJOS DARBO VIETOS

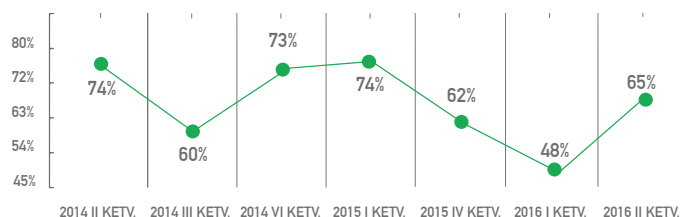

Pav. 11 - Naujų kapitalo investicijų ir darbo vietų planai, LIPI 2016 II ketv.

Pav. 9 - Kvalifikuotos darbo jėgos pasiūlos vertinimas, LIPI, 2016 m. II ketv.

Lietuvos konkurencinis pranašumas

Pav. 10 - Darbo jėgos kaštai kaip pagrindinis Lietuvos konkurencinis pranašumas, LIPI 2016 II ketv.

PAPILDOMOS ĮŽVALGOS

Kiekvieną ketvirtį standartinė LIPI apklausos forma yra papildoma keliais klausimais, skirtais tuo metu aktualiems įvykiams ar temoms. Antrąjį 2016 m. ketvirtį siekta įvertinti investuotojų požiūrį į didžiausias Lietuvos grėsmes ir galimybes.

GRĖSMĖ	TIKIMYBĖ (PROC.)
ES SKILIMAS DĖL ĮVAIRIŲ IŠORĖS IR VIDAUS VEIKSNIŲ (PABĖGĖLIŲ KRIZĖ IR T.T.)	71%
JUNGTINĖ KARALYSTĖ NUSPRENDŽIA TRAUKTIS IŠ ES	38%
KINIJOS EKONOMIKA SMARKIAI SULĖTĖJA	35%
RUSIJOS INTERVENCIJA UKRAINOJE IR SIRIJOJE LEMIA NAUJĄ „ŠALTĄJĮ KARĄ	35%
AUGANTI ISLAMISTINIO TERORO GRĖSMĖ DESTABILIZUOJA PASAULIO EKONOMIKĄ	21%
DĖL GRAIKIJOS PASITRAUKIMO IŠ EURO ZONOS PASTAROJI SUYRA	6%
DONALDAS TRUMPAS LAIMI JAV PREZIDENTO RINKIMUS	6%

Pav. 12 - Didžiausios globalios grėsmės Lietuvai. LIPI, 2016 m. II ketv.

2016 m. kovą leidinys „The Guardian“ paskelbė didžiausių dabartinių grėsmių pasaulio ekonomikai dešimtuką. LIPI respondentų buvo prašoma įvertinti, kurios iš šių grėsmių turi didžiausią tikimybę išsipildyti ir paveikti Lietuvos ekonomiką bei nurodyti, kaip tai atsilieptų jų vadovaujamosioms įmonėms.

Nors ekonomistai vieningai sutaria, kad Lietuvos ūkis šiuo metu yra tvirtas ir nuosekliai auga, investuotojai identifiko 4 pagrindines grėsmes šalies ekonomikai artimiausioje ateityje. Net 7 iš 10 respondentų pabrėžė, kad labiausiai Lietuvai pakenktų galimas ES skilimas dėl įvairių vidaus ir išorės veiksnių. Tai sukeltų ekonominį ir politinį nestabilumą regione, mažintų paklausą ir vartotojų pasitikėjimą, neigiamai paveiktų gyventojų ir įmonių išlaidas. Šių ir kitų veiksnių visuma galėtų sukelti Europos šalių ekonomikų recesiją. Kitas galimas padarinys – vidaus rinkos žlugimas, dėl kurio atsirastų daugiau barjerų prekybai, galimai išaugtų nacionalinė reguliavimo našta, o eksporto kaštai šoktelėtų aukštyn. Galų gale, ant plauko pakibtų ES remiamų projektų ateitis.

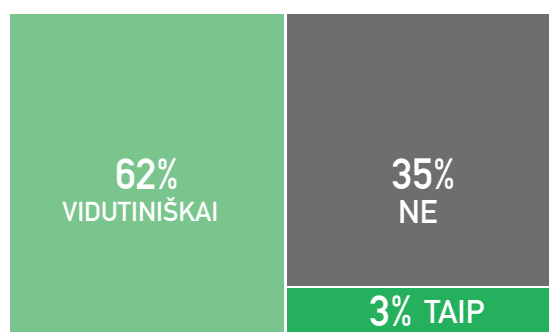
Viena iš galimų tokio scenarijaus priežasčių, kuri išskiriama kaip antra labiausiai tikėtina išorės grėsmė Lietuvai (38 proc. apklaustųjų), tai Jungtinės Karalystės sprendimas palikti ES Birželio 23-ią dieną vykšančiame referendume. Jungtinė Karalystė yra labai svarbi ES narė ir jos pasitraukimas lemtų laisvosios prekybos apimčių mažėjimą, apsunkintų įmonių tiekimo grandines ir sukeltų rimtų abejonių dėl ES ateities. Apskritai, Jungtinės Karalystės išstojimas neigiamai paveiktų vartotojų pasitikėjimą visose ES šalyse.

Apie trečdalis (35 proc.) apklaustųjų mano, jog didelis

Kinijos ekonomikos sulėtėjimas yra viena didžiausių išorės grėsmių Lietuvai. Krizė vienoje didžiausių pasaulio ekonomikų pristabdytų viso pasaulio ūkio, o tuo pačiu ir Lietuvos, raidą. Kai kurie investuotojai mano, kad tai galėtų sukelti naują pasaulinę finansų krizę.

Toks pat skaičius apklaustųjų (35 proc.) mano, kad didžiausia grėsmė mūsų šaliai yra Rusijos agresija ir naujas „Šaltasis karas“. Būdamą itin arti pavojingos ir nenuspėjamos galios, Lietuva susiduria su grėsme karinio konflikto atveju prarasti didelę dalį ūkio subjektų. Jie būtų išstumti iš šalies, nes čia taptų „ekonomiškai ir politiškai“ nebesaugu tęsti veiklą. Net jei konfliktas nepereitų į realius karinius veiksmus, vien tokio įvykio tikimybė daro neigiamą įtaką vartotojų pasitikėjimui ir mažina šalies patrauklumą potencialiems investuotojams.

ES struktūrinio finansavimo mažėjimas

Pav. 13 - Ar Lietuva pasiruošusi ES finansavimo sumažėjimui, LIPI 2016 II ketv.

2020 metais ES struktūrinių fondų parama Lietuvai gerokai sumažės ir vos 3 proc. investuotojų mano, kad šalis yra gerai pasiruošusi savarankiškai išlaikyti sėkmingą ekonomikos augimą. 62 proc. respondentų mano, kad Lietuvos pasiruošimas yra vidutiniškas, o 35 proc., kad jis yra prastas. Investuotojai pasiūlė keletą svarbių žingsnių, būtinų siekiant tinkamai pasiruošti 2020-iesiems metams.

Dauguma investuotojų mano, kad dabartinis Darbo kodeksas turi būti atnaujintas siekiant įtvirtinti subalansuotą ir konkurencingiausią Rytų ir Centrinėje Europoje darbo santykių reguliavimą, atitinkantį besikeičiančią ekonominę situaciją, tenkinantį naujus darbuotojų ir darbdavių poreikius bei leidžiantį tarptautinėje erdvėje konkuruoti ne tik dėl investicijų, bet ir dėl talentų. Didesnė darbo sutarčių įvairovė, trumpesni įspėjimo terminai, subalansuotos išėtinės kompensacijos ir mažesnė biurokratinė našta leistų didinti atlyginimus ir kurti naujas darbo vietas.

Investuotojų manymu, Vyriausybė taip pat turėtų skatinti vidaus vartojimą bei verslo vystymą, ypač aukštųjų technologijų, didinti ekonomikos produktyvumą bei efektyvumą, vystyti vietines kapitalo rinkas bei mažinti perteklinį reguliavimą.

Kovą su šešėline ekonomika bei skaidraus verslo skatinimą „Investors' Forum“ nariai taip pat laiko kaip svarbiomis veiklos sritimis. Mokestinės ir kitos paskatos kartu su padidintu tikslinių priemonių, skirtų tiesioginių užsienio investicijų pritraukimui, finansavimu irgi turi didelę reikšmę.

Valdantieji taip pat turėtų telkti dėmesį į emigracijos sustabdymą, skatinti išvykusių specialistų sugrąžinimą, talentų fondo vystymą bei migracijos procesų aukštos kvalifikacijos specialistams iš užsienio optimizavimą. Paruošti ir įvykdyti efektyvią švietimo sistemos reformą: didinti algas mokytojams ir aukštųjų mokyklų dėstytojams, skatinti universitetų jungimąsi.

Užsienio investuotojų teigimu, būtina užtikrinti mokesčių sistemos efektyvumą, gerinti mokesčių surinkimą, mažinti perteklinį reguliavimą. Gerinti viešojo sektoriaus paslaugų kokybę keliant algas savo darbo produktyvumą didinti pasirengusiems valstybės tarnautojams. Valstybinės institucijos bei įstaigos, kurios vykdydys struktūros optimizavimą ir investuos į darbo efektyvumo didinimą, turėtų gauti finansines paskatas.

Tai yra vos keletas konkrečių veiksnių sėkmingam ekonomikos augimui bei Lietuvos gerovės ateityje užtikrinimui, kuriuos valdžiai siūlo Lietuvos rinkoje veikiantys investuotojai.

Lietuvos ateitis

Užsienio investuotojų buvo paklausta, kokios galimybės yra Lietuvai ateityje ir į kokio konkurencinio pranašumo vystymą turėtų būti sutelktas dėmesys, idant ateityje šalis klestėtų. Atsakymų įvairovė buvo didelė, visgi išryškėjo keli dėsningumai.

Visų pirma, didelė dalis apklaustųjų tiki, kad Lietuvos potencialas slypi jos žmonėse, todėl turėtų būti skiriamas dėmesys švietimui ir talentų fondo vystymui. Taip pat, Lietuva turėtų pasistengti tapti technologijų centru. Norint to pasiekti dėmesį ir finansavimą reikėtų nukreipti į

inovacijas bei tyrimus, idant būtų lengviau kurti ar pritraukti aukštą pridėtinę vertę arba aukščiausias technologijas kuriančias kompanijas. Ypatingai akcentuojama būtinybė paruošti daugiau IT specialistų ir tokiu būdu potencialiems investuotojams pasiūlyti perkelti savo įmonių veiklą į šalį su išvystyta infrastruktūra bei talentingais specialistais.

Galiausiai, yra manančių, kad Lietuva turi potencialo tapti gamybos šalimi. Inžinerija, pramonė ir net maisto gamyba buvo paminėtos, kaip potencialios gamybos šakos Lietuvai ieškant savo konkurencinio pranašumo.

Reikalingiausios profesijos ir specialistai

Investuotojų buvo paprašyta įvardinti, kokių sričių specialistų labiausiai trūks darbo rinkoje artimiausioje ateityje. Daugiau nei 88 proc. respondentų mano, kad Lietuva turėtų susitelkti į IT sektorių. Tai reiškia, kad mokiniai juo anksčiau turėtų būti skatinami gilinti savo žinias šioje srityje. Jie turėtų žinoti, kokios yra tokių specialistų darbo pozicijos, potencialus uždarbis bei kiek galimybių atveria interneto platformos išmanymas. Tuo pat metu valdžia turėtų nukreipti ES ir kitą paramą IT verslų vystymui, startuolių atsiradimo skatinimui bei aukščiausių technologijų taikymui.

Inžinerija (46 proc.) minima kaip antra svarbiausia mokslo šaka, pagal reikalingumą darbo rinkoje artimiausiu metu. Nors ilgainiui vis daugiau gamybos ir klientų aptarnavimo procesų bus technologizuojama, investuotojų požiūriu, bent artimiausiu metu išliks poreikis pardavimų specialistams, žmonėms, mokantiems bent kelias užsienio kalbas (Anglų, Rusų, Skandinavų šalių), o taip pat strateginiu lygmeniu gebantiems vadovauti lyderiams.

Reikalingiausios kompetencijos ir įgūdžiai

Greitai kintanti verslo aplinka diktuoja poreikius ir pasaulinei darbo rinkai. Nuolatiniai pokyčiai, greitis, dideli informacijos srautai, į visas veiklos sritis žengiančios technologijos reikalauja nuolat besimokančių, pokyčiams atvirų, technologijas lengvai įsisavinančių (ir jas kuriančių) darbuotojų bet kurioje srityje. Darbo rinka kuo toliau, tuo labiau tampa ne „etatų“, o kompetencijų rinka. Kitaip sakant, norint pasiekti gerų rezultatų darbo rinkoje, neužtenka vien turėti profesiją. Reikiamos asmeninės savybės bei kompetencijos bus lemiamas sėkmę galintis užtikrinti faktorius.

Investuotojų nuomonė, lyderio savybių turėjimas ir ugdytas (taip mano 38 proc. apklaustųjų) yra pati svarbiausia kompetencija profesionalams, kuri, nepriklausomai nuo jų pasirinktos profesijos, užtikrins aukštus pasiekimus.

Respondentų manymu, nemažiau svarbus gebėjimas bus „minkštieji“ įgūdžiai, tokie kaip bendravimas ir komunikacija (32 proc.), o gebėjimas greitai mokytis bei prisitaikyti prie skirtingos aplinkos (29 proc.) specialistams suteiks pranašumą. Galų gale, technologinis raštingumas (26 proc.) bei užsienio kalbų mokėjimas (26 proc.) taps vis svarbesni, nes minimalūs reikalavimai šioms kompetencijoms nuolat auga. Gebėjimas naudotis kompiuteriu bei sklandžiai kalbėti angliškai, matomas nebe kaip pranašumas, o kaip būtinybė.